Комунальний заклад Сумської обласної ради
«Сумський фаховий медичний коледж»

Циклова комісія освітніх компонентів, що формують спеціальні компетентності

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора
з навчальної роботи
_____ Людмила ЛЯШЕНКО
«01» 09 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
на 2026/2027 навчальний рік

Назва навчальної дисципліни	**«Офтальмологія»**
Галузь знань	**22 Охорона здоров'я**
Спеціальність	**223 Медсестринство**
Освітньо-професійна програма	**Лікувальна справа**
Форма навчання	**Денна**
Освітньо-професійний ступінь	**Фаховий молодший бакалавр**
Обсяг кредитів ECTS/ Загальна кількість годин	**3** **90**
Розробник:	**Валентина РИБЯНСЬКА**

Робочу програму розглянуто та схвалено
на засіданні ЦК ОКСК
протокол № 1 від 1.09.2026 р.
Голова ЦК _____ Тетяна ПОПОВА

ІІ. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Офтальмологія»

(назва навч.дисципліни)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітньо-кваліфікаційний рівень, форма навчання				
Галузь знань	22 Охорона здоров'я			
Спеціальність	223 Медсестринство			
Освітньо-професійна програма	Лікувальна справа			
Освітньо-кваліфікаційний рівень	Фаховий молодший бакалавр			
Форма навчання:	Денна			
Характеристика навчальної дисципліни				
Вид	обов'язкова			
Обсяг кредитів ECTS	**3**			
Загальна кількість годин:	**90**			
аудиторних	40			
СРС	50			
Кількість модулів	1			
Кількість змістовних модулів *(якщо є)*	_			
Форма підсумкового контролю	Диференційований залік. ЄДКІ			
Найменування показників навчальної дисципліни				
Навч.рік підготовки	2026/2027			
Термін вивчення дисципліни	III, V, семестри			
	Денна форма навчання			
Лекції - всього	10			
Семінарські заняття*(якщо є)*	-			
Практичні заняття	30			
Лабораторні заняття*(якщо є)*				
Самостійна робота студента, в т.ч. інд.роб.	50			
По семестрах*:	лекції	практичні	сам.робота	ф/контролю
Форма/навч	денна	денна	денна	
III семестр	10	30	50	Диф.залік
V семестр	10	30	50	Диф.залік

ІІІ. Мета та завдання навчальної дисципліни

Закріпити та поглибити теоретичні знання з дисципліни «Офтальмологія».

Закріпити та поглибити теоретичні знання з дисципліни, удосконалити професійні навички та вміння.

Набути ключові особистісні, професійні та інструментальні компетенції:

-Підкреслювати особливе значення акту зору в життєдіяльності людини, завдяки чому людина отримує інформацію про навколишній світ;

-підкреслювати зв'язок хвороб ока із захворюваннями інших органів і систем, вплив на орган зору факторів зовнішнього середовища;

-звернути увагу на хвороби очей соціального походження; туберкульозне ураження ока, інфекційні кон'юнктивіти, ураження органа зору при загальних захворюваннях організму (цукровий діабет, гіпертонічна хвороба тощо);

-приділяти значну увагу глаукомі, яка є однією з основних причин сліпоти;

-велику увагу слід приділяти очному травматизму, значенню профілактичних заходів для запобігання йому, питанням охорони праці та техніки безпеки;

-слід звернути особливу увагу на можливе ураження органа зору при патології вагітності (еклампсії), токсоплазмозі, вродженому сифілісі, гонореї;

-необхідно підкреслити важливість формування гігієнічної культури населення з метою пропаганди медичних знань та санітарної освіти.

Після вивчення дисципліни здобувачі освіти повинні знати:

-зв'язок органа зору ЦНС та організмом у цілому;

-причини виникнення захворювань, ознаки захворювань ока, допоміжного апарату очей, захисного апарату очей;

-способи і методи лікуваня в офтальмології;

-способи обстеження пацієнтів в офтальмологічній практиці;

-можливі ускладнення захворювань ока.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти повинні вміти:

-збирати анамнез;

-проводити обстеження пацієнта;

-надавати невідкладну допомогу;

-проводити лікування;

-здійснювати профілактику захворювань.

Здобувачі освіти мають бути проінформовані про:

-організацію офтальмологічної служби в Україні;

-диспансеризацію населення та роль медичного персоналу в її проведенні;

-медичні аспекти екології;

-поняття про медичну етику та деонтологію;

-значення формування гігієнічної культури та санітарної освіти населення в подоланні захворювань очей;

-сучасні методи діагностики та лікування очних хвороб.

-основи законодавства України про охорону здоров'я;

-накази та інструктивні листи МОЗ України, які регламентують роботу лікувально - профілактичних установ;

-моральну та юридичну відповідальність за збереження професійної таємниці;
-сучасний стан захворюваності на очні захворювання в регіоні, Україні, світі.

IV. Передумови вивчення навчальної дисципліни є

раніше здобуті програмні результати навчання галузі знань 22 Охорона здоров'я: «Основи медсестринства», «Анатомія людини», «Фізіологія», «Патоморфологія та патфізіологія», «Мікробіологія», «Медична біологія», «Основи латинської мови та медичної термінології», «Основи медичної психології».

V. Методи навчання:

Використовуються такі методи навчання: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.); наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження) і практичні (лабораторні та практичні роботи, симуляції, участь в роботі в ЛЗ з пацієнтами).

VI. Очикувані результати вивчення дисципліни (здобуті компетентності)

По закінченню вивчення дисципліни здобувач освіти набуває і застосовує наступні компетенції та судження:

Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання в медичній галузі або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів відповідної науки та може характеризуватися певною невизначеністю умов; відповідальність за результати своєї діяльності; здійснення контролю інших осіб у визначених ситуаціях.
Загальні компетентності	ЗК 4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 5 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 6 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності	СК 1 Здатність до застосовування професійних стандартів та нормативно-правових актів у повсякденній медичній практиці. СК 2 Здатність до вміння задовольняти потреби пацієнта протягом різних періодів життя (включаючи процес умирання), шляхом обстеження, діагностики, планування та виконання медичних втручань, оцінювання результату та корекції індивідуальних планів догляду та супроводу пацієнта. СК 3 Здатність до самоменеджменту у професійній медичній діяльності. СК 4 Здатність до співпраці з пацієнтом, його оточенням, з іншими медичними й соціальними працівниками на засадах сімейно-орієнтованого підходу, враховуючи особливості здоров'я чи перенесені хвороби та фізичні, соціальні, культурні, психологічні, духовні чинники і фактори довкілля, здійснювати санітарно просвітницьку роботу. СК 5 Здатність до динамічної адаптації та саморегуляції у важких життєвих і професійних ситуаціях з урахуванням механізму управління власними емоційною, мотиваційно-вольовою, когнітивною сферами. СК 6 Здатність до роботи в мультидисциплінарній команді при здійсненні професійної діяльності, для ефективного надання допомоги пацієнту протягом життя, з урахуванням усіх його проблем зі здоров'ям. СК 7 Здатність до вміння обирати обґрунтовані рішення в стандартних клінічних ситуаціях, спираючись на здобуті компетентності та нести відповідальність відповідно до законодавства. СК 8 Здатність до використання інформаційного простору та сучасних цифрових технологій в професійній медичній діяльності. СК 9 Здатність до використання сукупностей професійних навичок (умінь) при підготовці та проведенні діагностичних досліджень та застосовуванні дезінфікуючих і лікарських засобів у професійній діяльності. СК 10 Здатність до забезпечення безпеки пацієнта, дотримання принципів інфекційної та особистої безпеки, збереження здоров'я у процесі здійснення догляду, виконання маніпуляцій, процедур, при переміщенні та транспортуванні пацієнта, наданні екстреної медичної допомоги.

	СК 11 Здатність до застосування сукупностей втручань та дій для забезпечення пацієнту гідного ставлення, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального медсестринства, толерантної та неосудної поведінки. СК 12 Здатність до безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я (освіта впродовж життя). СК 14 Здатність до дотримання принципів медичної етики та деонтології.

Додаткові спеціальні компетентності **освітньо-професійної програми** **Лікувальна справа**	ДСК 1 Здатність до застосовування сукупностей принципів надання невідкладної та екстреної медичної допомоги в цивільних умовах постраждалим, забезпечити власну безпеку, виявити фактори, що впливають на стан здоров'я пацієнтів. ДСК 2 Здатність до застосовування сукупностей практичних умінь та навичок, медичних засобів, втручань і дій у процесі здійснення клінічного обстеження пацієнтів, оцінювання його результатів, діагностування типових випадків найбільш поширених захворювань та станів у пацієнтів різного віку з проведенням медичного сортування. ДСК 3 Здатність до застосовування сукупностей практичних умінь та навичок, медичних засобів, втручань і дій для надання невідкладної та екстреної медичної допомоги при травмах чи захворюваннях органів і систем у пацієнтів різного віку в умовах мирного та воєнного часу. ДСК 4 Здатність до застосовування практичних умінь та навичок у процесі призначення лікування та розрахунку дози лікарських засобів, які вводяться пацієнтам різного віку у типових випадках найбільш поширених захворювань.

VII. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН навчальної дисципліни “Офтальмологія”

На 2026/2027 навчальний рік (денна ф/н)

Форма підсумкового контролю: диференційований залік

№ п/п	Тема	Всього	У тому числі

			Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1.	Історія розвитку офтальмології. Організація офтальмологічної допомоги в Україні.	4	1	1	2
2.	Анатомічна будова органа зору та зв'язок його з організмом в цілому.	4	-	1	3
3.	Функції органа зору. Методи дослідження зорових функцій.	7	1	2	4
4.	Оптична система ока. Уявлення про рефракцію та акомодацію	10	2	4	4
5.	Основні принципи і методи лікування хворих на очні хвороби	4	-	1	3
6.	Хвороби захисного апарату ока (повік та сльозових органів)	5	-	1	4
7.	Хвороби очної ямки та рухового апарату ока	6	-	2	4
8.	Хвороби кон'юнктиви	6	-	2	4
9.	Хвороби рогівки та склери	7	1	2	4
10.	Хвороби судинної оболонки	6	1	2	3
11.	Хвороби кришталика та склистого тіла	7	1	2	4
12.	Глаукома	7	1	2	4
13.	Хвороби сітківки та зорового нерва	5	-	2	3
14.	Травми органа зору	10	2	4	4

15.	Диференційований залік	2	-	2	-
Всього		90	10	30	50

Форма контролю: фронтальне опитування, вирішування тестових завдань та ситуаційних задач, реферати, презентації, симуляційне навчання.

VIII. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН лекцій з дисципліни «Офтальмологія»

На 2026/2027 навчальний рік (денна ф/н)

№ п/п	Тема	К-ть год. на тему
1.	Історія розвитку офтальмології. Анатомія органа зору. Функції органа зору. Методи дослідження зорових функцій.	2
2.	Оптична система ока. Уявлення про рефракцію та акомодацію.	2
3.	Хвороби рогівки.	2
4.	Глаукома. Катаракта.	2
5.	Травми органа зору.	2
Всього		10

Форма контролю: фронтальне опитування, вирішування тестових завдань та ситуаційних задач, реферати, презентації, симуляційне навчання.

IX. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН практичних занять з дисципліни «Офтальмологія»

На 2026/2027 навчальний рік (денна ф/н)

№ п/п	Тема практичного заняття	К-ть год. на тему
1.	Історія розвитку офтальмології.Анатомічна будова органа зору зв'язок його з організмом в цілому.	2
2.	Функції органа зору. Методи дослідження зорових функцій.	2
3.	Оптична система ока. Уявлення про реакцію та акомодацію	4
1.	Основні принципи і методи лікування хворих на очні хвороби	1
2.	Хвороби захисного апарату ока (повік та сльозових органів)	1
3.	Хвороби очної ямки та рухового апарату ока	2
4.	Хвороби кон'юнктиви	2
5.	Хвороби рогівки та склери	2
6.	Хвороби судинної оболонки	2
7.	Хвороби кришталика та склистого тіла	2
8.	Глаукома	2
9.	Хвороби сітківки та зорового нерва	2
10.	Травми органа зору	4
11.	Підсумкове модульне заняття (ПМК) Диференційований залік	2
Всього		30

Форма контролю: фронтальне опитування, вирішування тестових завдань та ситуаційних задач, реферати, презентації, симуляційне навчання.

Х. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН самостійної роботи здобувачів освіти з дисципліни «Офтальмологія»

На 2026/2027 навчальний рік (денна ф/н)

№ п/п	Тема	Всього годин	Форма контролю
	Історія розвитку офтальмології.Ї організація офтальмологічної допомоги в Україні.	2	Підготовка мультимед. презентацій
	Анатомічна будова органа зору зв'язок його з організмом в цілому.	3	Підготовка мультимед. презентацій
	Функції органа зору. Методи дослідження зорових функцій.	4	Підготовка мультимед. презентацій
	Оптична система ока. Уявлення про реакцію та акомодацію	4	Підготовка мультимед. презентацій
	Основні принципи і методи лікування хворих на очні хвороби Хвороби очної ямки а рухового апарату ока	3 4	Підготовка мультимед. презентацій Підготовка мультимед. презентацій
	Хвороби захисного апарату ока (повік та сльозових органів) Хвороби кон'юнктиви	4 4	Підготовка мультимед. презентацій Підготовка мультимед. презентацій
	Хвороби рогівки та склери. Хвороби судинної оболонки	4 3	Підготовка мультимед. презентацій Підготовка мультимед. презентацій
	Хвороби кришталика та склистого тіла. Глаукома	4 4	Підготовка мультимед. презентацій Підготовка мультимед. презентацій

	Хвороби сітківки та зорового нерва	3	Підготовка мультимед. презентацій
	Травми органа зору	4	Підготовка мультимед. презентацій
Всього		50	

Форма контролю: фронтальне опитування, вирішування тестових завдань та ситуаційних задач, реферати, презентації, симуляційне навчання.

-

XI. ЗМІСТ

***Тема 1.*Історія розвитку офтальмології. Організація офтальмологічної допомоги в Україні. Анатомічна будова органа зору та зв'язок його з організмом у цілому**

САМОСТІЙНА РОБОТА

Історія розвитку офтальмології. Організація офтальмологічної допомоги в Україні. Анатомічна будова органа зору: очне яблуко, його оболонки, вміст очного яблука, придатки ока; зв'язок ока з організмом у цілому.

***Тема 2.*Охорона праці в офтальмології**

САМОСТІЙНА РОБОТА

Охорона праці під час роботи з апаратурою та обладнанням в очній практиці. Охорона праці під час роботи з ріжучими та колючими інструментами. Особливості профілактики інфекційних захворювань, у тому числі СНІДу, при очних хворобах.

***Тема 3.*Функції органа зору. Оптична система ока**

САМОСТІЙНА РОБОТА

Визначення гостроти зору. Визначення периферичного зору. Визначення бінокулярного зору. Клінічна рефракція: визначення, методика підбирання окулярів, користуючись набором оптичних скелець. Підбирання окулярів при пресбіопії. Профілактика аномалій рефракції. Ознайомлення з рефрактометром.

***Тема 4.*Методи дослідження зорових функцій. Уявлення про рефракцію та акомодацію**

ЛЕКЦІЯ

Визначення гостроти зору за таблицями Головіна—Сивцева, Орлової, Шевальова. Визначення кольору сприйняття, поля зору.

Фізична та клінічна рефракція. Види клінічної рефракції: еметропія, міопія (короткозорість), гіперметропія (далекозорість), астигматизм. Прогресуюча короткозорість, її ускладнення, сучасні методи лікування та профілактики. Визначення рефракції суб'єктивним методом. Корекція аномалій рефракції. Діоптрія. Оптичні скельця, їх властивості та призначення. Підбирання простих окулярів, виписування рецептів. Контактна та хірургічна корекція аметропії. Акомодація та її порушення (спазм і параліч акомодації,

“старечий зір”), об’єм та довжину акомодації. Догляд за окулярами, контактними лінзами.

Оперативне лікування аметропій. Виписування рецептів при пресбіоспії.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Ознайомлення з набором оптичних лінз. Визначення виду клінічної рефракції суб’єктивним методом.

Підбирання окулярів у разі міопії, гіперметропії, пресбіопії. Завдання з виписування рецептів на окуляри. Визначення резерву акомодації. Догляд за окулярами, контактними лінзами. Виписування рецептів на окуляри.

Дослідження зорових функцій та характеру зору за допомогою кольоротесту.

Практичні навички:

— визначення гостроти зору за таблицями Головіна—Сивцева та Орлової;

— визначення меж поля зору за допомогою периметра та контрольним методом;

— визначення кольоровідчуття за таблицями Рабкіна;

— дослідження характеру зору за допомогою кольоротесту;

— визначення виду рефракції суб’єктивним методом;

— підбирання окулярів;

— вимірювання відстані між центрами зіниць;

— виписування рецептів на окуляри;

САМОСТІЙНА РОБОТА

Виписування рецептів на окуляри.

***Тема 5.*Основні принципи та методи лікування хворих на очні хвороби. Хвороби рухового апарата ока**

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Методи загального лікування. Основні лікарські засоби, які застосовують при захворюваннях очей.

Опанування методами місцевого лікування: промивання кон’юнктивального мішка, закапування крапель в очі, закладання мазей за повіки. Фізіотерапевтичні методи лікування: електрофорез, УВЧ, ультразвук, лазер-терапія, масаж, теплові процедури (солюкс, очні грілки, парафінові та озокеритові аплікації). Ознайомлення з технікою ретробульбарних, субтенонових і субкон’юнктивальних ін’єкцій та перивазальних новокаїнових блокад.

Співдружня та паралітична косоокість. Діагностика, лікування, профілактика. Догляд за хворими. Огляд хворих з патологією м’язового апарата ока та орбіти. Ознайомлення з апаратуроюдля лікування амбліопії та косоокості. Визначення кута косоокості.

Практичні навички:

— закапування крапель в очі;

— закладання мазей за повіки;

— промивання кон’юнктивального мішка;

— накладання моно- й бінокулярних пов’язок на очі;

— масаж повік;

— застосування теплових процедур;

— виписування рецептів на основні лікарські засоби;

— визначення видів косоокості;

— визначення кута косоокості за методом Гіршберга;

— визначення особливостей зору (монокулярний, бінокулярний, одночасний) за допомогою чотириточкового кольоротесту.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Виписування рецептів на міотичні та мідріатичні препарати.
2. Визначення кута косоокості за методом Гіршберга.

***Тема 6.*Хвороби захисного апарата ока (повік і сльозових органів). Хвороби кон’юнктиви. Трахома**

ЛЕКЦІЯ

Анатомо-фізіологічні особливості повік, сльозових органів. Запальний і незапальний набряки повік, крововилив: етіологія, ознаки, догляд за хворими. Види блефаритів (простий, лусочковий і виразковий блефарит), етіологія, клінічні прояви, профілактика, лікування, догляд за хворими. Ячмінь: клінічні прояви, лікування, профілактика, догляд. Халазіон: клінічні ознаки, лікувальні процедури, догляд, Блефароспазм, лагофтальм, птоз. Догляд за хворими із виворотом та заворотом повік.

Хвороби сльозової залози, сльозових шляхів: діагностика, клінічні ознаки, лікування, профілактика, догляд за хворими. Види дакріоциститів, діагностика, клінічна картина й лікування. Гостре запалення сльозової залози: етіологія, клінічні симптоми, лікування, догляд за хворими. Новоутворення повік і сльозових органів.

Анатомо-фізіологічні особливості кон’юнктиви. Види кон’юнктивітів. Гострий бактеріальний кон’юнктивіт: стафілококовий, пневмококовий, дифтерійний, вірусний, гонобленорея новонароджених. Діагностика, симптоматика, лікування, догляд за хворими, епідеміологія.

Профілактика гонобленореї новонароджених. Особливості перебігу, лікування, догляд за хворими з вірусними кон’юнктивітами.

Алергійний кон’юнктивіт (скрофульозний, медикаментозний, весняний): симптоми, лікування, догляд за хворими.

Хронічні кон’юнктивіти: роль професійних факторів і загальних хвороб у їх виникненні, клінічні ознаки, лікування, профілактика.

Трахома: етіологія, епідеміологія, особливості клінічного перебігу, ускладнення, наслідки. Диференційна діагностика з фолікулярним кон’юнктивітом. Лікування, профілактика.

Сучасні методи лікування (препарати).

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд хворих із запаленням повік і сльозового мішка: положення повік, забарвлення шкіри, наявність набряків, ріст вій, болючість ділянки сльозової залози та сльозового мішка.

Показ хворих на блефарит, ячмінь, халазіон, дакріоцистит.Ознайомлення з методикою канальцевої та нососльозової (коларголової) проби Веста. Виконання лікувальних процедур під наглядом викладача в разі цих захворювань.

Огляд хворих з ураженнями кон'юнктиви. Виконання лікувальних процедур при цих хворобах. Огляд хворих з наслідками трахоми. Ознайомлення з медичним інструментарієм для видалення трахоматозних зерен.

Практичні навички:

- зовнішній огляд повік і сльозових органів;
- проведення канальцевої та нососльозової (коларголової) проби Веста;
- ознайомлення з технікою промивання й зондування нососльозових шляхів;
- закладання мазей за повіки;
- оброблення краю повік лікарськими засобами;
- масаж повік;
- огляд повік в умовах фокального освітлення;
- огляд кон'юнктиви в умовах фокального освітлення;
- вивертання верхньої повіки;
- взяття мазків з кон'юнктиви;
- промивання кон'юнктивального мішка;
- оброблення кон'юнктиви в новонароджених.

Тема 7. **Хвороби рогівки та склери. Хвороби судинної оболонки**

ЛЕКЦІЯ

Анатомо-фізіологічні особливості рогівки та склери.

Види кератитів. Загальна симптоматика кератитів. Екзогенний кератит, етіологія, зв'язок із загальними захворюваннями організму, клінічні ознаки, лікування, догляд за хворими.

Поверхневий кератит: скрофульозний, герпетичний та повзуча виразка рогівки. Етіологія, клінічні особливості перебігу, ускладнення, наслідки. Глибокий кератит (туберкульозний, сифілітичний), клінічна картина, ускладнення, наслідки. Медикаментозне та хірургічне лікування рубців рогівки (кератопластика).

Анатомо-фізіологічні особливості судинної оболонки. Загальна симптоматика запальних захворювань переднього відрізку судинного тракту ока, тісний зв'язок хвороб судинної оболонки із загальними хворобами організму (вірусні інфекції, токсоплазмоз, бруцельоз, ревматизм, сифіліс, туберкульоз, СНІД). Гострий ірит,

іридоцикліт: клінічні ознаки, наслідки, лікування, заходи щодо профілактики ускладнень (вторинна глаукома). Невідкладна медична допомога, догляд за хворими.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд хворих. Виявлення дефектів рогівки за допомогою флюоресцеїнової проби або фурациліну. Відмінність кон'юнктивальної ін'єкції судин від перикорнеальної. Ознайомлення та вивчення медичного інструментарію для видалення поверхневих сторонніх тіл рогівки. Знайомство з роботою щілинної лампи.

Огляд хворих на ірит та іридоцикліт. Акцентування уваги на неприпустимість утворення спайок між райдужкою і кришталиком (загроза вторинної глаукоми). Невідкладна допомога, лікування, догляд за хворими. Акцентування уваги на необхідності розширити зіницю у хворих на гострий іридоцикліт (за умови гіпотонації ока).

Практичні навички:

— обстеження рогівки методом зовнішнього огляду;

— проведення флюоресцеїнової проби;

— визначення чутливості рогівки;

— проведення місцевих лікувальних процедур (закапування крапель в очі, закладання мазей за повіки);

— ознайомлення з технікою перивазальної новокаїнової блокади;

— обстеження райдужки методом зовнішнього огляду та фокального освітлення (колір райдужки, форма та розмір зіниці, реакція на світло, наявність спайок з кришталком);

— визначення тонусу очного яблука пальпаторним методом;

— визначення циліарної болючості ока;

— накладання пов'язки на очі.

Тема 8. **Хвороби кришталика. Глаукома**

ЛЕКЦІЯ

Анатомо-фізіологічні особливості кришталика. Вивихи та підвивихи кришталика. Катаракти: природжені та набуті. Форми природженої катаракти та методи її лікування. Ознаки старечої катаракти, стадії її розвитку. Лікування хворих, профілактика.

Досягнення сучасної офтальмології в оперативному лікуванні катаракти. Догляд за хворими до операції і після неї. Афакія. Лікарські засоби для профілактики розвитку катаракти. Помутніння склистого тіла запального і дегенеративного характеру. Клінічні ознаки, лікування та профілактика.

Дренажна система ока, гідродинаміку внутрішньоочної рідини та внутрішньоочний тиск. Етіологія глаукоми. Глаукома як одна з причин сліпоти.

Природжена глаукома: її ознаки, лікування.

Вторинна глаукома, зв'язок з основними захворюваннями організму.

Класифікація первинної глаукоми: за формою (закритокутова, відкритокутова, змішана); за стадією (I, II, III,IV); за станом внутрішньоочного тиску (a, b, c); за динамікою зорових функцій (стабілізована, нестабілізована).Підозра на глаукому. Гострий напад глаукоми.

Диференційна діагностика гострого нападу глаукоми й гострого іридоцикліту. Тактика фельдшера при

гострому нападі глаукоми. Лікування, диспансеризація хворих на глаукому, роль профілактичних оглядів у ранній діагностиці глаукоми. Ознайомлення студентів з безконтактною тонометрією, методикою Гольдманата, індикатором внутрішньоочного тиску.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд хворих із природженими й набутими катарактами. Методи дослідження кришталика (зовнішній огляд, за допомогою фокального освітлення, у прохідному світлі) та склистого тіла. Визначення стадії катаракти. Підготовка хворого до операції і догляд за ним у післяопераційний період.

Сучасні методи хірургічного лікування. Штучний кришталик**.**

Огляд хворих на глаукому. Визначення зорових функцій ока (гострота та поле зору), огляд переднього відділу ока (глибина передньої камери, структура райдужки, оцінювання зіничного краю райдужки). Визначення внутрішньоочного тиску пальпаторно та за допомогою тонометра Маклакова. Закапування препаратів, що знижують внутрішньоочний тиск. Акцентування уваги нанебезпеці закапування мідріатичних засобів та введення атропіну хворим на глаукому. Знайомство з новими препаратами та методиками лікування. Хірургічне лікування.

Практичні навички:

- зовнішній огляд кришталика (за допомогою фокального освітлення);
- огляд кришталика та склистого тіла в прохідному світлі;
- огляд хворих за допомогою щілинної лампи;
- підготовка хворого до операції;
- догляд за хворим після операції;
- підбирання окулярів при афакії;
- виписування рецептів на основні лікарські засоби, що використовуються при катаракті;
- визначення гостроти зору;
- визначення поля зору;
- вимірювання внутрішньоочного тиску методом пальпації;
- вимірювання внутрішньоочного тиску за допомогою тонометра;
- виконання лікувальних процедур (закапування крапель в очі);
- надання невідкладної допомоги під час гострого нападу глаукоми;
- виписування рецептів на препарати, які знижують внутрішньоочний тиск.

***Тема 9.*Хвороби склистого тіла**

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Гемофтальм: причини, ознаки, тактика медичного працівника.
2. Помутніння склистого тіла: причини, ознаки, лікування.

***Тема 10*. Хвороби сітківки та зорового нерва**

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ хворих з ураженням сітківки та зорового нерва. Демонстрація таблиць, малюнків із змінами очного дна (відшарування сітківки, дегенерація сітківки, неврит, застійний диск, атрофія зорового нерва). Зв'язок патології сітківки і зорового нерва із загальнимизахворюваннями організму.

Практичні навички:

— визначення гостроти зору;

— визначення поля зору;

— визначення темпової адаптації;

— дослідження кольоровідчуття за таблицями Рабкіна;

— визначення темнової адаптації орієнтовним методом.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Судинні захворювання сітківки: зміни очного дна при гіпертонічний хворобі, цукровому діабеті.
2. Тромбоз та емболія центральної вени та артерії сітківки. Відшарування сітківки. Дегенерація сітківки.
3. Запалення та атрофія зорового нерва.

***Тема 11.* Травми органа зору**

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Надання невідкладної допомоги в разі поверхневих ушкоджень переднього відділу ока. Діагностика проникного поранення ока. Надання першої допомоги при проникних пораненнях ока. Профілактика розвитку вторинної інфекції. Тактика фельдшера при опікових ураженнях органа зору.

Практичні навички:

— видалення стороннього тіла з кон'юнктиви очного яблука й повік;

— видалення поверхневого стороннього тіла з рогівки;

— промивання кон'юнктивального мішка при хімічних опіках ока;

— надання невідкладної медичної допомоги при травмах ока;

— накладання монокулярної та бінокулярної пов'язок;

— транспортування хворого з проникним пораненням ока.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Механічні ушкодження ока — контузії. Поранення ока: проникні та непроникні. Ознаки, перша допомога.

Опіки ока: види, клінічні симптоми, невідкладна медична допомога.

XII. Перелік питань до диференційованого заліку

1. Будова зорового аналізатора.
2. Анатомія очного яблука.
3. Анатомо-фізіологічніособливості захисного апарата ока (орбіти, повік).
4. Анатомо-фізіологічні особливості рухового й сльозового апарата ока.
5. Центральний зір. Гострота зору. Кольоровідчуття. Методи дослідження.
6. Периферійний зір. Поле зору. Світловідчуття. Методи дослідження.
7. Види клінічної рефракції, методи корекції аметропії.
8. Акомодація, її зміни.
9. Види косоокості, лікування.
10. Симптоматика гострих запальних захворювань орбіти і невідкладна медична допомога при них.
11. Основні клінічні ознаки новоутворень орбіти.
12. Клінічні ознаки ячменя, лікування.
13. Форми та клінічні ознаки блефариту.
14. Дакріоцистит новонароджених, особливості лікування.
15. Загальні ознаки різних видів гострого бактеріального кон'юнктивіту.
16. Клінічні особливості різних видів бактеріального кон'юнктивіту.
17. Лікування хворих на гострий бактеріальний кон'юнктивіт, профілактичні заходи.
18. Профілактика гонобленореї новонароджених.
19. Клінічні ознаки вірусного кон'юнктивіту, лікування, профілактика.
20. Алергійний кон'юнктивіт, його види, лікування.
21. Загальні ознаки різних видів кератиту.
22. Лікування хворих на поверхневий травматичний кератит.
23. Симптоматика гострого іридоцикліту та невідкладна допомога при ньому.
24. Природжена катаракта, лікування.
25. Клінічний перебіг старечої катаракти.
26. Лікування хворих із старечою катарактою.
27. Природжена глаукома, її ознаки, лікування.
28. Основні ознаки первинної глаукоми.
29. Відмітні клінічні ознаки відкритокутової та закритокутової глаукоми.
30. Причини й клінічні ознаки гострого нападу глаукоми.
31. Невідкладна медична допомога під час гострого нападу глаукоми.
32. Лікування хворих і профілактика ускладнень глаукоми.
33. Симптоми проникного поранення очного яблука.
34. Перша медична допомога при травмах очного яблука.
35. Симптоми контузії ока, перша медична допомога.
36. Невідкладна медична допомога при опіках очей.
37. Клінічні ознаки електроофтальмії, лікування.

XIII. Перелік практичних навичок до диференційованого заліку.

1. Визначення гостроти зору за таблицями Головіна—Сивцева, Орлової.
2. Орієнтовна перевірка зору новонароджених.
3. Визначення меж поля зору за допомогою периметра та орієнтовним методом.
4. Визначення кольоровідчуття за таблицями Рабкіна.
5. Суб'єктивний метод визначення рефракції; підбирання простих окулярів.
6. Виписування рецептів на окуляри.
7. Вимірювання внутрішньоочного тиску пальпаторним методом.
8. Вимірювання внутрішньоочного тиску за допомогою тонометра Маклакова.
9. Вивертання повік та огляд кон'юнктиви при захворюваннях переднього відділу ока та травмах ока.
10. Взяття мазка з кон'юнктиви.
11. Промивання кон'юнктивального мішка.
12. Закапування крапель в очі.
13. Закладання мазей за повіки.
14. Накладання пов'язок на очі.
15. Видалення стороннього тіла з кон'юнктиви й рогівки.
16. Проведення проби з коларголом.
17. Виписування рецептів на окуляри.
18. Виписування рецептів на лікарські засоби (очні краплі, очні мазі та інші лікувальні препарати).
19. Вирішування ситуаційних задач та тестових завдань.
20. Симуляційне навчання.
21. Використання ділових ігор.

Дотримання правил техніки безпеки та охорони праці в галузі, професійної безпеки, протиепідемічного режиму при роботі в офтальмологічному відділенні лікувально-профілактичного закладу.

XIV. Методи контролю та критерії оцінювання для поточного і підсумкового контролю

Методи контролю:

Для визначення рівня засвоєння здобувачами освіти навчального матеріалу використовують такі форми та методи контролю і оцінювання знань:

1. поточний контроль;
2. підсумковий контроль (модульний, диференційований залік, ЄДКІ).

Оцінку знань здобувача освіти з дисципліни здійснюють відповідно до вимог організації навчального процесу. Для оцінювання знань використовується чотирибальна національна шкала.

Поточне оцінювання знань здобувача освіти здійснюється під час проведення лекційних, семінарських та практичних занять, враховуючи також самостійну роботу здобувача освіти, і має на меті перевірку рівня засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу та вміння застосувати його для вирішення практичної діяльності і володіння відповідними компетенціями.

Підсумковий контроль проводять з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньому рівні або на окремих його завершальних етапах.

Форми контролю, які використовуються: усні (опитування індивідуальне і фронтальне), письмові, тестові завдання, виконання практичних завдань, вмінь та навичок, вирішення ситуаційних завдань шляхом симуляцій та роботи з пацієнтом в ЛЗ.

Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність здобувачу освіти виставляються оцінки з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання для даної дисципліни. При цьому враховуються всі види робіт, передбачені в робочій програмі навчальної дисципліни.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти за 4-х бальною системою оцінювання

Оцінка «відмінно» - здобувач освіти виявляє глибокі і міцні знання навчального матеріалу в обсязі робочої програми дисципліни, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію. Використовує набуті знання і вміння для прийняття рішень у стандартних і нестандартних ситуаціях. Переконливо аргументує відповіді, відстоює власну позицію щодо питань, які розглядаються. Здобувач освіти добре знайомий із основною, а також додатковою літературою з навчальної дисципліни. Володіє вміннями та компетенціями - загальними та фаховими, передбаченими освітньо- професійною програмою. Здатний демонструвати практичні навички та вміння розв'язувати різнорівневі завдання професійної діяльності. При виконанні практичних навичок повністю і без помилок виконує всі етапи алгоритму дій в повному обсязі, застосовує навички спілкування з пацієнтом на всіх етапах алгоритму, володіння навичками з охорони праці та інфекційної безпеки. Вміє

оцінювати емоційний стан та соціальну поведінку. При тестовому контролі дає правильні відповіді на 90 - 100% від загальної кількості тестових завдань.

Оцінка «добре» - здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу. Вміє застосовувати набуті знання та вміння для розв'язання практичних завдань, але допускає окремі неточності. У відповіді простежується порушення принципу систематичності і логічності викладу навчального матеріалу. Самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною. Здобувач виявляє ґрунтовне знання основної бібліографії, однак лише поверхово орієнтується у допоміжній літературі. При виконанні практичних навичок може допускати помилки в підготовчому етапі. Алгоритми дій виконуються у правильній послідовності. Допущені помилки не впливають на кінцевий результат процедури та стан здоров'я. При тестовому контролі дає правильні відповіді на 75 - 89% від загальної кількості тестових завдань.

Оцінка «задовільно» - здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача. У своїх міркуваннях спирається на повторення думок викладача або автора, не вміє навести власні приклади, не може відповісти на додаткові запитання. Відповіді не відображають самостійного розуміння теми. Не завжди робить правильні логічні висновки й узагальнення. Намагається оволодіти уміннями та компетенціями - загальними та фаховими, передбаченими освітньо-професійною програмою. Недостатньо володіє навичками з охорони праці, інфекційної безпеки, знаннями нормативної бази в галузі охорони здоров'я і фармації. Здатний виконувати практичні навички й уміння типових завдань діяльності, відповідно до теми. При виконанні практичних навичок досягає бажаного результату, але може порушувати послідовність виконання процедур, не може чітко вказати покази і протипоказання для здійснення процедури, не чітко виконуються підготовчий і завершальний етапи алгоритму практичної навички. При тестовому контролі дає правильні відповіді на 55 - 74 % від загальної кількості тестових завдань.

Оцінка «незадовільно» - здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять не значну його частину. Він спроможний висвітлити лише окремі питання, не вміючи їх аргументувати чи пояснити. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни відсутня. Його участь у освітньому процесі є пасивною, відповіді в більшості є неправильними або дуже поверховими, не здатний відтворювати практичні навички або допускає помилки, які завдають шкоди здоров'ю пацієнта. При тестовому контролі дає правильні відповіді менше ніж на 55 % від загальної кількості тестових завдань.

XV. ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Жабоєдов Г.Д., Скрипник Р.Л. Офтальмологія. – К.Медицина, 2018. – 296с.+28с. кольор.вкл.
2. Жабоєдов Г.Д., Кіреєв В.В. Практикум з очних хвороб. – К.: Здоров я, 2002. – 205 с.
3.Новицький І. Я. Очні хвороби: підручник. – К.: Здоров я, 2000. – 184 с.
4.Жабоєдов Г.Д., Сергієнко М.М. Очні хвороби. – К.: Здоров я, 2002. – 62с.

додаткова:

1. Касевич Н. М., Шаповал К.І. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник. – К.: Медицина, 2010. – 248с.
2. Татасюк В.С., Кучанська Г.Б. Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності: підручник. – К.: Медицина, 2010. – 488 с.

3.Безпека життєдіяльності / Є.П. Желіба, Н.В. Звіруха, В.В.Зацарний. – К: Каравелла, 2005. – 205с.

Інформаційні ресурси:

1. https://www.medpublish.com.ua/katalog-ophtalmologija/c-532_564.html